

Katedra Studiów Politycznych

Instytut Politologii, Socjologii i Filozofii

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgr Dariusza Jędrasiaka

pt.: Dyplomacja edukacyjna w procesie kształtowania wizerunku Japonii na przykładzie

działań wybranych placówek oświatowych w Polsce

Uniwersytet Łódzki

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych

Katedra Studiów Azjatyckich

Recenzowana praca doktorska Pana mgr Dariusza Jędrasiaka liczy 220 stron, w tym spis treści, wstęp, sześć rozdziałów, wnioski, bibliografię oraz spis wykresów, tabel, załączników oraz same załączniki.

W recenzowanej pracy Autor podjął się próby analizy istotnego tematu badawczego, jakim jest dyplomacja edukacyjna w procesie kształtowania wizerunku Japonii na przykładzie działań wybranych placówek oświatowych w Polsce. Trzeba podkreślić, że temat pracy jest nowatorski, aktualny i takim pozostanie w dalszej perspektywie. Ponadto temat niniejszej rozprawy nie był podejmowany w literaturze polskiej, tym samym wnosi wartość dodaną.

We wstępie pracy na uwagę zasługuje przytoczenie grupy polskich naukowców zajmujących się badaniami związanymi z Japonią. Następnie zostały uwzględnione motyw pracy, pytania główne i szczegółowe, zostały także podniesione definicje pojęć związanych z tematem pracy, m.in.: dyplomacja publiczna, dyplomacja edukacyjna, branding narodowy, czy marka narodowa. W dalszej kolejności zostały przedstawione struktura pracy oraz hipotezy i metody badawcze.

Autor prawidłowo poświęcił rozdział pierwszy zagadnieniom teoretycznym. Pierwszy podrozdział rozpoczął od kulturowych podstaw dyplomacji by następnie przejść w podrozdziale drugim do spojrzenia historycznego na dyplomację. W trzecim podrozdziale przeszedł do podstaw teoretycznych dyplomacji publicznej nawiązując między innymi do ważnego pojęcia soft power, które do obiegu naukowego wprowadził Joseph Nye. Jak Autor w swoich rozważaniach słusznie podkreśla wszystkie rodzaje dyplomacji, których definicje zostały przedstawione w tym rozdziale, należą do soft power. W sumie zostało przytoczonych siedem rodzajów dyplomacji. Ostatni z podrozdziałów poświęcony jest soft power Japonii. Niemniej należy pokreślić, że nie zostały pominięte dwa ważne pojęcia: hard power i smart power uwypuklając tym samym różnicę poszczególnych power.

W drugim rozdziale skupiono się również na zagadnieniach teoretycznych, tym razem dotyczących polityki oświatowej. Poza nimi nakreślono funkcje oświaty, których przytoczono dziewięć, oraz politykę edukacyjną i jej cele. Nie pominięto także Ustawy o Prawie Oświatowym z 16 grudnia 2016 roku. Na szczególną uwagę zasługują przedstawione uwarunkowania polityki oświatowej, ponieważ to od nich w dużym stopniu zależy efektywne soft power.

Rozdział trzeci został poświęcony polityce oświatowej Polski w okresie postzimnowojennym oraz jej założeniom i efektom działań. W pierwszym podrozdziale Autor odwołując się do wspomnianej ustawy prawa oświatowego z 2016 r. w całości przytoczył jej artykuł pierwszy i artykuł drugi, by następnie przejść do krótkiego przedstawienia systemu oświatowego oraz szczegółowych zmian systemu edukacji w Polsce. Zmiany merytoryczne w podstawie programowej okazały się istotne o czym świadczy przytoczony podrozdział o polskim systemie edukacji w rankingach światowych w których Polska na 50 badanych krajów zajęła 15 miejsce. W przypadku Japonii było to czwarte miejsce. Tak znaczące miejsce w rankingu światowym dało większe możliwości w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych polskich szkół ze szkołami z innych krajów, szczególnie od chwili uzyskania członkostwa w Unii Europejskiej. Zasługą Autora jest szczegółowe przytoczenie i omówienie funkcjonujących w ramach Unii Europejskiej programów COMENIUS i Erasmus+, które przyczyniają się do poprawy jakości kształcenia i wzmocnienia europejskiego wymiaru edukacji. Wystarczy w tym miejscu dodać, o czym wspomina Autor, w ramach programu Erasmus w latach 2014-2020 przeprowadzono 2001 projektów. Dzięki poszczególnym projektom młodzież polska odwiedziła 47 krajów. W rozdziale tym nawiązano również do programu Partnerstwo Wschodnie. Zasygnalizowane zostały także problemy związane z realizacją programów. Jednym z nich jest taki, że szkoły ponadpodstawowe w porównaniu ze szkołami wyższymi nie mogą korzystać z odpowiedniego finansowania kontaktów międzynarodowych z innymi krajami. Na uwagę zasługuje wspomnienie, że jest to pewien zakres dyplomacji publicznej.

Kolejne rozdziały są najciekawsze. Czwarty poświęcony jest specyfice polityki oświatowej i systemowi budowania oświaty w Japonii W pierwszym podrozdziale krótko zarysowana jest ewolucja oświaty w Japonii przed wejściem w życie nowej konstytucji oraz przytoczone trzy główne dokumenty na których opiera się współczesny japoński system edukacyjny, który wprowadził rewolucyjne zmiany demokratyczne w edukacji i wychowaniu, wiążąc je jednak, co podkreśla Autor, z kulturą i tradycją. Następnie, w podrozdziale drugim przechodzi do przedstawienia struktury systemu oświatowego, by w podrozdziale trzecim skupić się na zmianach systemu edukacji w Japonii, jego przejścia od elitaryzmu do egalitaryzmu, w tym jego dostępności dla kobiet. W podrozdziale czwartym dotyczącym kontaktów międzynarodowych szkół japońskich zostali wyeksponowani najwięksi partnerzy Japonii do których zalicza się przede wszystkim Stany Zjednoczone a w dalszej kolejności kraje azjatyckie. Kontakty te zostały klarownie przedstawione przez tabelę 3 oraz trzy wykresy, które przedstawiają liczbę uczniów japońskich szkół średnich uczących się za granicą w 2019 roku oraz ich pobyt poniżej i powyżej trzech miesięcy z wyszczególnieniem jej najważniejszych partnerów. W dalszej części mamy nawiązanie do struktury projektów realizowanych w ramach współpracy międzynarodowej przez podmioty oświatowe w Japonii na trzech poziomach oraz konkretne przykłady realizacji programów edukacyjnych w Japonii również na trzech poziomach uwzględniając dynamikę współpracy w przytoczonych tabelach i wykresach.

W piątym rozdziale nawiązano do działania wybranych placówek oświatowych i edukacyjnych w naszym kraju związanych z rozwijaniem wiedzy o Japonii wśród młodzieży polskiej oraz jej wymiany z japońskimi rówieśnikami oraz współpracą edukacyjną. Na uwagę zasługuje w pierwszej kolejności krótkie przedstawienie genezy kontaktów polsko-japońskich, nie pomijając okresu PRL-u i ważnych wizyt japońskich w Polsce przed i po 1989 roku, już w latach II RP. Nie pominięto także filmów japońskich emitowanych w polskiej telewizji. W następnych podrozdziałach zostały przedstawione instytucje współpracy polsko-japońskiej w tym instytucje pozarządowe z wyszczególnieniem ich działalności. W rozdziale poruszone zostały kwestie stereotypu Polaka i Japończyka i przedstawiona krótka egzemplifikacja na podstawie przeprowadzonych ankiet wśród uczniów obu krajów dotyczących znajomości realiów obu krajów. Wyniki tych autorskich ankiet zostały przejrzysto przedstawione w tabeli 6. Ponadto Autor w niniejszym rozdziale przeprowadził badania działalności placówek oświatowych realizujących kontakty z Japonią w liczbie pięciu również korzystając z narzędzia badawczego jakim jest ankieta. Wyniki i komentarze Autora zostały przedstawione szczegółowo.

Rozdział szósty został poświęcony Studium przypadku, tj. II Liceum Ogólnokształcącemu im. Gabriela Narutowicza w Łodzi, którego Autor jest nauczycielem. Na początku rozdziału została zasygnalizowana historia szkoły oraz rozpoczęcie nauki języka japońskiego w szkole w 1994 roku. Autor w tabeli 5 i wykresie 6 ujął strukturę uczestników zajęć z języka japońskiego w latach 2012-2022 co pozwoliło na analizę dynamiki zainteresowania nauką j. japońskiego oraz kulturą Azji Wschodniej. Na uwagę zasługują zamieszczone wywiady z uczniami, którzy odpowiadali na pytanie *dłaczego interesują się Japonią?* Przedstawione zostały również treści ankiet uczniów dotyczących ich wrażeń z pobytu w szkole partnerskiej w Japonii. Dużo uwagi zostało poświęcone przedmiotowi uzupełniającemu „Człowiek i środowisko – kultury Wschodu”: cele edukacyjne, procedury osiągania celu, procedury ewaluacji. Ponadto szkoła organizuje Dni Kultury Japonii dla mieszkańców Łodzi. Także ważnym elementem jest działająca w szkole sekcja kyudo i wiążące się z tym sportem wartości. Następnie Autor przechodzi do nawiązania kontaktów ze szkołą japońską w 2016 roku oraz przybliża cele wymiany. Ważnym akcentem, o którym wspomina, jest współpraca szkoły z Katedrą Studiów Azjatyckich Uniwersytetu Łódzkiego, która przynosi wymierne efekty. W dalszej kolejności Autor zwraca uwagę na brak podstawowych informacji na temat współpracy międzynarodowej szkół ponadpodstawowych Japonii i Polski w instytucjach państwowych, które powinny dysponować takimi informacjami.

W końcowym podsumowaniu Autor wyciągnął prawidłowe wnioski. Wszystkie trzy hipotezy we wstępie zostały pozytywnie zweryfikowane. Ponadto w podsumowaniu Autor przedstawił na kilku stronach rekomendacje. Na pozytywne podkreślenie zasługuje zamieszczenie załączników, które są istotnym uzupełnieniem rozprawy.

Odnosząc się do języka w przedłożonej wersji dysertacji należy podkreślić, że nie budzi on zastrzeżeń.

Niemniej jednak w recenzowanej pracy pojawiły się nieliczne potknięcia i nieścisłości:

- przede wszystkim wstęp jest nadmiernie rozbudowany, co prowadzi do pewnej ilości powtórzeń w pierwszych dwóch rozdziałach poświęconych zagadnieniom teoretycznym;

m.in. powtórzenia definicji np.:

- definicja brandingu narodowego, bez podkreślenia, że już wcześniej została przytoczona –s. 12,41;

- również na temat brandingu narodowego powtarza się prawie dosłownie napisany tekst: s. 13-14 – Początkowo pojęcie marki narodowejoraz wartości dodanych” oraz s. 41 - w przypisach powołanie na tych samych autorów;

- na s. 50 mamy: „Z państwa zamkniętego, niedostępnego dla obcokrajowców (wiek XVI – XVIII) ...”. Właściwie Japonia była zamknięta dla obcokrajowców jeszcze do połowy XIX w. Dopiera traktat z Kanagawa podpisany w 1854 r. rozpoczyna proces wychodzenia Japonii z dobrowolnej izolacji.

- w przypisach, w tekście podstawowym brak jest odwołania się do stron przytoczonych pozycji;

- zdarza się odwołanie do pełnej notki bibliograficznej danej pozycji, która wcześniej została w pełni przytoczona, np. przypis 19 na s. 12.;

- na s. 88 w przypisie 194 mamy: „Konstytucja Japonii, 3 listopada 1946.” W tym wypadku mamy brak pełnej notki bibliograficznej. Powinno być: „Konstytucja Japonii, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Instytut Państwa i Prawa, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1990, s. ?

- w wierszu 9 od góry na s. 12 jest „...trans regionalnych ... powinno być: „transregionalnych”;

- na s. 66 jest niedokończone zdanie: „W szerszym znaczeniu ... wzory osobowości.”;

- na s. 86: „...krajami Azjatyckimi, ...”; powinno być: „z krajami azjatyckimi”;

- na s. 95 mamy „...długo terminowych ...”; powinno być: „długoterminowych”;

- powtórzenia mają także miejsce na stronach: 107 i 110, 111, 157;

- s. 144 jest „... Japońskiej odmienności kulturowej ...”. Powinno być: „japońskiej odmienności kulturowej” ;

- na s. 148 jest: „...aspektów poza sportowych, ...”, powinno być: „aspektów pozasportowych”;

- pojawiają się nieliczne literówki.

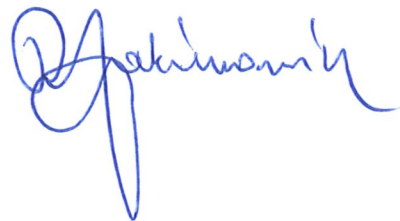
Co się tyczy bibliografii Autor podzielił ją na kilka części: Dokumenty i materiały internetowe (45); Monografie i opracowania (99); i Artykuły w czasopismach naukowych (32). Niemniej jednak bibliografia nie jest w pełni przejrzysta. W części Monografie i opracowania znajdują się podrozdziały w poszczególnych monografiach. Ponadto część pozycji przytoczonych powinna być wyodrębniona w „inne” np. encyklopedie, przewodniki i słowniki. W części Artykuły w czasopismach naukowych nie zostały podane strony na których one się znajdują w poszczególnych periodykach naukowych.

Reasumując, podjęty przez mgr Dariusza Jędrasiaka temat rozprawy doktorskiej należy do aktualnych i nowych tematów badawczych, które nie były podejmowane wcześniej w naszym kraju. Jak Autor podkreślił rozwój współpracy między szkołami polskimi i japońskimi, stanowiąc istotny element edukacji kulturalnej, znajduje się na początku procesu jego

dynamicznego rozwoju. Autor przedstawił przeszkody jakie pojawiają się na drodze jej dalszego rozwoju. Co więcej, przedstawia rekomendacje z nią związane.

Praca jest spójna i napisana dobrym językiem. Natomiast zasygnalizowane nieliczne potknięcia i nieścisłości nie umniejszają walorów rozprawy, którą oceniam pozytywnie. Stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego co oznacza umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Rozprawa odpowiada wymogom określonym w art. 187 ust. 1-2 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. W związku z powyższym przedstawiona dysertacja doktorska stanowi podstawę do dalszego postępowania we wszczętym przewodzie doktorskim, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

Robert Jakimowicz

Kraków, 27 lipiec 2023 r.